

Datum

2022-11-10

Vår referens

Felix Norin, Linda Huynh

Överförmyndarhandläggare

felix.norin@malmö.se

linda.huynh@malmö.se

Tjänsteskrivelse

**Remiss från Justitiedepartementet - Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv SOU 2022:38
ÖFN-2022-346****Sammanfattning**

Malmö stad har mottagit remiss avseende *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv* (SOU 2022:38) från Justitiedepartementet.

Enheten för överförmyndarärenden ställer sig i stort positiv till förslaget om att 11 kap. 3 b § införs i föräldraskapen. Den nya bestämmelsen medför att barnets rätt att föra sin egen talan i mål om hävande av föräldraskap för den förälder som inte har fött barnet (enligt nuvarande lagstiftning hävande av faderskap) stärks. Enheten framför önskemål om vidare och djupare analyser av hur förslaget påverkar barn över 15 år med intellektuella funktionsnedsättningar och att det görs överväganden om hur övriga regler om godmanskap ska gälla i förhållande till den nya bestämmelsen.

Förslag till beslut

1. Överförmyndarnämnden godkänner yttrandet avseende *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv* (SOU 2022:38).
2. Överförmyndarnämnden skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Följebrev Remiss från Justitiedepartementet - Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv
- Remissmissiv SOU 2022 38 Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv
- Del 1 Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv
- Del 2 Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv
- Remissvar - Remiss från Justitiedepartementet - Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv SOU 2022:38
- G-Tjänsteskrivelse ÖFN 221128 - Remiss från Justitiedepartementet - Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv SOU 2022:38

Beslutsplanering

Presidieberedning överförmyndarnämnden 2022-11-18

Överförmyndarnämnden 2022-11-28

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Malmö stad har mottagit remiss avseende *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv* (SOU 2022:38) från Justitiedepartementet.

Utredningens uppdrag har varit att se över föräldrabalkens regler om föräldraskap och att föreslå förändringar av lagstiftningen för att skapa en mer sammanhållen, könsneutral och jämlik reglering som är anpassad till olika familjekonstellationer. De förändringar som påverkar överförmyndarnämndens ansvarsområde är framför allt i vilka situationer god man ska förordnas att föra barnets talan i mål om hävande av föräldraskap för den förälder som inte har fött barnet.

Den nya bestämmelsens innebörd

I utredningen föreslås att en ny paragraf, 11 kap. 3 b §, införs i föräldrabalken. Bestämmelsen innebär att domstolen ska förordna en god man att föra barnets talan om hävande av föräldraskap för den förälder som inte har fött barnet om barnet är yngre än 15 år och det finns synnerliga skäl. Synnerliga skäl kan enligt utredningen vara att det inte har uppstått någon familjerelation mellan barnet och den rättsliga föräldern. Det kan handla om att barnets mor var gift när hon invandrade till Sverige och att maken presumerades vara barnets far trots att han aldrig varit i Sverige. Det kan också handla om att barnet redan har en nära och viktig relation till den person som rätteligen borde ha fastställts som barnets förälder och att ett hävande av barnets föräldraskap öppnar en möjlighet att fastställa föräldraskapet för den andra. Om barnet är motpart i ett sådant mål och inte har fyllt 15 år ska rätten förordna en god man för barnet. Det finns då inget krav på att synnerliga skäl ska föreligga. Om ett barn har fyllt 15 år ska barnet föra sin egen talan.

Enligt utredningens bedömning kan prövningen av om det finns synnerliga skäl att förordna en god man att föra barnets talan om hävande av föräldraskap i många fall bli komplicerad. Ett ärende om förordnande av god man att föra barnets talan om hävande av föräldraskap bör enligt utredningen därför handläggas av domstol. Enligt nuvarande lagstiftning förordnas god man att föra barnets talan om hävande av faderskap enligt 11 kap. 2 § föräldrabalken. Beslut fattas av överförmyndaren.

Utredningens förslag innebär även att en förmyndare inte längre ska ha möjlighet att föra barnets talan i mål om hävande av föräldraskap. Överförmyndaren i den kommun där barnet är folkbokfört ska ha rätt att ansöka om god man för barnet. Om det behövs ska rätten inhämta yttrande från barnets föräldrar, socialnämnden och överförmyndaren. I övrigt ska de allmänna reglerna om godmanskap gälla i tillämpliga delar.

Förslaget till 11 kap. 3 b § lyder:

3 b § Rätten ska förordna en god man att föra barnets talan om hävande av föräldraskapet för den förälder som inte har fött barnet om barnet enligt 3 kap. 3 § inte kan föra sin egen talan och det finns synnerliga skäl.

Rätten ska också förordna en god man för barnet om barnet är motpart i ett sådant mål.

Förslaget till 3 kap. 3 § lyder:

3 § Om barnet har fyllt 15 år för barnet sin egen talan. Om barnet är yngre än 15 år förs barnets talan av en god man, om en sådan ska förordnas enligt 11 kap.

Enhetens synpunkter på den nya bestämmelsen

Enheten för överförmyndarärenden ställer sig i stort positiv till förslaget om att 11 kap. 3 b § införs i föräldrabalken. Det är positivt att föräldrar inte ska kunna missbruka barnets talerätt i egna syften och att det införs ett krav på synnerliga skäl för att barnet vid en mogen ålder själv ska kunna föra sin talan.

Utredningen har inte problematiserat de konsekvenser det kan innebära för barn med intellektuella funktionsnedsättningar som saknar förutsättningar att föra sin egen talan. Enheten ser att det finns en risk att barn över 15 år med intellektuell funktionsnedsättning lider rättsförlust om de ska föra sin egen talan trots att de saknar den förmågan.

Enheten anser att utredningen saknar överväganden av alternativet att låta förordnande av god man enligt 11 kap. 3 b § fungera på ett liknande sätt som god man enligt 20 kap. 2 § 2 stycket förordnas idag. En god man enligt 20 kap. 2 § 2 stycket förordnas i ärenden om förvaltare där den enskilde uppenbarligen inte förstår vad saken gäller. Detta är i regel ett alternativ till rättegångsbiträde där ersättning bekostas av staten och hanteras utan överförmyndarens inblandning.

En god man som förordnas på liknande sätt som enligt 20 kap. 2 § 2 stycket bör ha den juridiska kompetens som krävs för att kunna föra barnets talan i domstol. I Malmö kommun är en god man som har förordnats för att företräda ett barn i mål om hävande av faderskap sällan den som utför det faktiska arbetet att föra barnets talan, det sköts i regel av jurister. I och med att jurister redan idag arbetar med den här typen av mål bör de kunna förordnas som god man och ha rätt till ersättning av allmänna medel som bekostas av staten.

Utredningen föreslår att de allmänna reglerna om godmanskap ska gälla i tillämpliga delar. Detta innebär att överförmyndaren enligt 11 kap. 17 a § på begäran av rätten ska lämna förslag på god man. Om förslaget kommer att innebära att överförmyndaren i en övervägande del av fallen av rätten åläggs att lämna förslag på god man, bör en ändring av 11 kap. 17 a § 3 stycket övervägas på så sätt att även i de fall överförmyndaren ansöker om ett förordnande av god man enligt 11 kap. 3 b § ska överförmyndaren då också lämna förslag på god man. Enligt nuvarande lagstiftning ska överförmyndaren lämna förslag på god man enligt 11 kap. 4 § eller förslag på förvaltare om överförmyndaren ansöker om ett sådant anordnande. Det kan finnas anledning att överväga om detta även bör gälla vid överförmyndarens ansökan om förordnande av god man enligt 11 kap. 3 b §.

Av förslaget till 3 kap. 3 § framgår att barn som har fyllt 15 år för sin egen talan. Enheten anser att det i förslaget till 11 kap. 3 b § 2 stycket tydligare bör framgå att barn som har fyllt 15 år även i dessa fall för sin egen talan. Nuvarande lydelse kan tolkas på så sätt att god man ska förordnas för barnet oavsett ålder.

Mot bakgrund av vad som har framförts föreslår enheten att överförmyndarnämnden godkänner yttrandet avseende *Alla tiders föräldraskap – ett stärkt skydd för barns familjeliv* (SOU 2022:38) och skickar yttrandet till kommunstyrelsen.

Ansvariga

Kajsa Gustafsson Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef